

Галерија Матице српске, Нови Сад

DOI 10.5937/kultura2067045P
УДК 069.41:7(497.113)"1990/..."
069.51:7(497.113)"1990/..."

оригиналан научни рад

ПОКЛОН-ЗБИРКЕ ГАЛЕРИЈЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ КАО ЈЕДАН МОГУЋИ МОДЕЛ БРИГЕ О ЛЕГАТИМА

Сажетак: Галерија Матице српске започела је током 90-тих година 20. века серију изложби Поклон-збирки како би јавности представила поклоњена дела која су почела да стижу у специфичним историјским околностима. Током година се модел презентације унапређивао и усложњавао, а изложбе су уместо једноликих каталога добиле обимне публикације са расправним текстовима и репродукцијама свих поклоњених радова. Поред актуелних поклона, Галерија је представила и раније примљене дарове како би указала на важност филантропије и даровање уметничких дела националним установама културе. Временом се серија поклон-збирки развила у узорни модел формирања легата кроз заједнички рад уметника или колекционара с једне стране, и кустоса Галерије с друге стране. Заједничка посвећеност одабиру, излагању и публикавању поклоњених дела допринела је квалитету поклон-збирки, али истовремено и задовољству уметника, њихових наследника или колекционара због учињеног поклона. Акцентовање значаја појединца, у овом случају дародавца, за делатност установе и националне културе у целини, видљива је кроз захвалност коју им Галерија указује током представљања поклон-збирки.

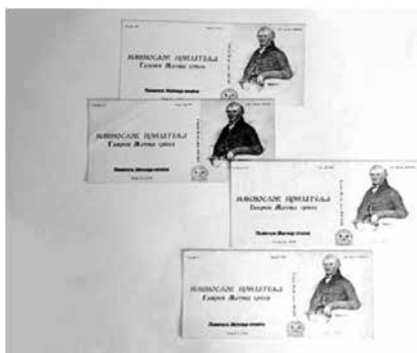
Кључне речи: Галерија Матице српске, поклон-збирка, дародавци, колекција, легати

Историјат даривања у Матици српској

Галерија Матице српске је једна од најстаријих националних музејских установа која баштини фонд од близу 10.000 уметничких предмета. Своје формирање започела је још у 19. веку у оквиру Матице српске као Српска народна збирка или Музеум основан 1847. године, са идејом да прикупља све оне предмете који су значајни за историју српског народа. Од самих почетака Музеум је био усмерен на дарове знаменитих Срба, свесних да својим деловањем остављају траг у времену. Формирање колекције започето је и пре званичног оснивања Музеума даром од 11 породичних портрета Саве Текелије, почасног председника и великог добротвора. Сава Текелија је уочио значај образовања и школовања за развој једне нације, али и неопходност оснивања установа као стожера изградње националног идентитета. Свом родољубивом гесту даровања задужбине Текелијанум српском народу, како би подстакао школовање младих Срба у Будимпешти, придодao је и поклон породичних портрета и указао на важност предмета визуелне уметности за креирање националног идентитета и културе сећања. Јединственим даром породичних портрета Сава Текелија створио је модел задужбинарства који је постао узоран за српске интелектуалце, племиће и велепоседнике окупљене око Матице српске. Извесно је да је управо овај поклон подстакао Теодора Павловића, првог Матичиног секретара, да покрене оснивање Музеума 1847. године. У деценијама које су следиле фонд Музеја Матице српске се често увећавао даровима појединачних дела или групе уметничких и историјских предмета. Имена дародаваца су бележена, упућивана су им писма-захвалнице, а значајнији поклони објављивани су у штампи. Пресељењем Матице српске у Нови Сад 1864. године настављен је рад на увећању колекција Музеја, углавном поруџбинама портрета часника Матице српске и њених добротвора. Велики помак учињен је отварањем Музеја за јавност 1933. године, када је први пут публици приказано све оно што је прикупљено под Матичиним кровом. Отварање према јавности утицало је на пораст броја дародаваца који су осетили потребу да допринесу раду Музеја и дарују уметничка дела. Након отварања музеја у оквиру рубрике „Музеј Матице српске” у гласилу *Глас Матице српске* објављивана су имена приложника и попис дарованих дела. На тај начин је истицан значај и вредност даровања уз захвалност појединцима. Издвајањем Галерије Матице српске 1947. године, настављен је предани рад на прикупљању, обради и представљању дела националне ликовне уметности, али и пракса увећања фонда путем поклона. Пресељењем

у сопствену зграду 1958. године и сталном професионализацијом рада стручних служби и унапређењем музејских стандарда, колекција се непрекидно увећавала и откупима и поклонима. Дародавци су и даље евидентирани, захвалност им је исказивана путем захвалних писама а њихова имена истицана су на Почасној табли пријатеља у холу Галерије и објављивана у Годишњим извештајима и публикацијама Галерије Матице српске. Почевши од 1990. године, уведена је пракса одржавања свечаних седница поводом Дана Галерије на којој су додељиване захвалнице дародавцима и сарадницима. Та пракса траје и данас. Поводом обележавања 150 година од оснивања Музеума 1997. године покренуто је годишње гласило *Именослов Галерије Матице српске* у коме су навођена имена свих оних који су својим даровима, радом или донацијама допринели раду Галерије Матице српске у претходној години. На тим темељима, током 2006. године Галерија је, у складу са устаљеном праксом европских музеја, основала Клуб пријатеља у оквиру ког су уведене две категорије: појединачни пријатељи, односно велики добротвор, добротвор и дародавац, као и институционални пријатељи у категоријама патрон, покровитељ, велики пријатељ и пријатељ. Био је то начин да се пракса даровања и добротворства настави али и подстакне у складу с потребама актуелног тренутка и духа времена у коме живимо.

Слика 1 *Гласило Именослов Галерије Матице Српске*
Покретање серије изложби
Поклон-збирки у Галерији Матице српске

Током деведесетих година 20. века, у политички и економски турбулентном периоду српске државе, Галерија Матице српске била је приморана да редефинише своју програмску делатност. У недостатку финансијских средстава и могућности реализације међународне сарадње у неизвесним временима, окренула се приређивању изложби из фонда које је представљала у свом простору али и у другим музејским установама у Србији. Истовремено, осмишљен је

нови модел изложби са предзнаком поклон-збирка као специфичан вид изложбене активности, с намером да се јавности представе примљени поклони и њихови дародавци. Тих година, у немогућности да свој фонд попуњава планским откупима, одабиром дела која недостају или која попуњавају колекцију, Галерија је била усмерена на поклоне као једини могући модел попуњавања колекције. Истовремено, овај вид изложби није захтевао трошкове транспорта и осигурања те је њихова реализација била једноставна и није подразумевала значајнија финансијска средства. Дуга историја примања уметничких дела и свест о значају задужбинарства подстакла је управу Галерије да установи модел поклон-збирке као посебан тип изложби који, ево, успешно траје већ три деценије.

Први пут је 1990. године у Галерији јавно представљен један поклон уметничких дела на изложби „Поклон Јована и Милане Бицички”. Брачни пар Бицички даровао је 14 дела сликара Милана Бицичког која су овом приликом представљена јавности. Исте године из Народног музеја у Београду преузета је изложба „Поклон-збирка Арсе и Војке Милатовић”, која је обухватала дела поклоњена овом музеју. Овакав вид јавног презентовања поклоњених радова за Матицу је био нов и подстицајан да се и у Галерији започне истоимени циклус. Подстакнута називом гостујуће изложбе из Народног музеја у Београду, Галерија је током деведесетих година реализовала читав низ изложби – поклон-збирки које су у Галерију стигле као дарови уметника, њихових породица и наследника, или колекционара.

Током 1994. године одржана је изложба „Поклон-збирка Вере Мијатовић – радови Саве Стојкова”, затим 1995. године „Поклон-збирка Јелене и Стојана Трумића”. У оквиру редовне Галеријске делатности 1997. године реализоване су изложбе: „Поклон-збирка Јована и мр Милане Бицички” и „Поклон-збирка Владимира Богдановића”. Наредне, 1998. године реализована је изложба „Дела Павла Паје Радовановића – Поклон-збирка Горане Штрабац”, а током 2000. године уследиле су „Поклон-збирка Саве Стојкова”, „Поклон-збирка Павла Блесића” и „Поклон-збирка Иванке Ацин”.

У 21. веку смо наставили са приређивањем изложби поклон-збирки, а само током 2001. године реализоване су чак 4 изложбе. „Поклон-збирка Олге и Драгана Ивковића” је обухватила 105 радова архитекте Драгана Ивковића и две мапе репродукција поклоњених током 2000. и 2001. године. „Поклон-збирка Емине Чаме Лорбек” обухватила је чак 152 дела изведена различитим цртачким и графичким техникама. Поред својих дела уметница је поклонила и неколико радова

савремених српских и европских сликара који доприносе разумевању ликовних тенденција на југословенском простору у другој половини 20. века. Исте године приређене су истовремено две изложбе брачног пара Мојак: „Поклон-збирка Ари Мојак” и „Поклон-збирка Петра Мојака”, који су даровали своје радове у техници цртежа, слика и керамике (2001); затим, наредне 2002. године реализована је изложба „Поклон-збирка Вере Хаџи Мијатовић Стричевић”, добротворке и колекционарке која је, уз претходно даровану збирку слика Саве Стојкова, даровала своју колекцију бројних српских сликара 20. века. Исте године приређена је и изложба „Поклон-збирка Браце Бонифација српског сликара из Канаде”, која је обухватила 9 поклоњених радова сликара српског порекла који је свој животни пут везао за Канаду. И, коначно, 2003. године представљена је „Поклон-збирка Мирне Средовић Ђорђичковић” која је поклонила 101 вајарско дело своје мајке, познате вајарке Славке Петровић Средовић, и седам дела других стваралаца.

Слика 2 Каталог изложбе Поклон-збирки

Овакав тип изложби имао је двојаку улогу. Он је кроз јавно презентовање поклоњених радова уметника, наследника или колекционара популаризовао овај вид доброчинства и друштвено одговорног понашања и самим тим био нека врста омажа и захвалности поклонодавцу. Истовремено, био је то подстицај за друге да се на сличан начин укључе у рад Галерије и допринесу увећању њене колекције. Суштински, била је то у Матици од раније позната пракса задужбинарства која је сада добила нову форму током деведесетих година 20. века.

Све наведене изложбе имале су једноставне једнолистне каталоге у форми флајера који су обухватили биографске податке о дародавцу и попис поклоњених радова. Акцент је био на публикавању пописа примљених дела и на њиховом излагању јавности. У овако скромној штампаној форми није постојала могућност да се представи и обради целокупан уметнички опус аутора или биографија поклонодавца.

*Унапређење модела презентације
Поклон-збирки*

Серија овако конципираних изложби наставила се следећим низом: „Поклон-збирка Вање Краут” реализована је 2005. године; „Поклон-збирка Милене Јефтић Ничеве Костић” и „Поклон-збирка Марице Радојчић” 2009. и „Поклон-збирка Ружице Бебе Павловић” 2011. године. Историчарка уметности Вања Краут поклонила је јединствену збирку од 180 цртежа и графика коју је сакупила током каријере кустоса Народног музеја. Истовремено, три уметнице су, у сарадњи с кустосима Галерије, сачиниле одабир из својих уметничких опуса и направиле пресек целокупног стваралаштва из различитих фаза и у разноврсним техникама ликовног изражавања. Ова серија показала је значајан напредак како у процесу формирања поклон-збирки, тако и у квалитету њихове презентације јавности.

Слика 3 Каталог изложбе

Поклон-збирка Вање Краут и отварање изложбе

Серија изложби поклон-збирки, које су раније имале каталоге у форми флајера односно листа, добила је свој нови визуелни идентитет. У 2005. години, поводом изложбе „Поклон-збирка Вање Краут” реализован је први каталог поклон-збирке, с уводним текстом Љубице Миљковић и комплетним каталогом радова и свим репродукованим делима, који је сачинила Мирјана Брмбота. Том изложбом установљена је нова форма публикација поклон-збирки и одлучено је да морају имати расправни текст и каталог свих поклоњених радова са репродукцијама. На тим основама унапређен је систем приказивања поклон-збирки. У наредним годинама студијски текст о стваралаштву Милене Јефтић Ничеве Костић и Марице Радојчић написала је проф. др Ирина Суботић, дугогодишња сарадница Галерије, док је текст о стваралаштву Ружице Бебе Павловић написала Мирјана Брмбота, кустоскиња Галерије.

Слика 4 Отварање изложбе Поклон-збирка Марице Радојчић и
Отварање изложбе Поклон-збирка Ружице Бебе Павловић

Поред новодобијених поклон-збирки почетком 20. века, унапређењем изложби и едиције пратећих каталога, одлучено је и да се обраде, публикују и јавности представе раније примљене поклон-збирке. На тим основама је 2006. године приређена изложба „Поклон-збирка Милоша Бокшана” коју је припремила Емица Милошевић, кустоскиња Галерије Матице српске са жељом да јавности представи дар овог познатог новосадског адвоката и колекционара, који је био активно укључен у рад Матице српске у међуратном периоду. Свој поклон Музеју учинио је у годинама након његовог отварања за јавност, а касније је тестаментом оставио значајан број дела. Поводом обележавања 160 година оснивања Музеума Матице српске 2007. године, реализована је изложба „Поклон-збирка Саве Текелије” за коју је расправни текст писала кустоскиња Снежана Мишић. Циљ ових изложби био је да се струка и јавност подсети на велике дародавце претходних времена и истовремено подстакну савремени колекционари за сличан чин даривања. Кустоскиња Вања Краут била је један од тих нових колекционара, а убрзо су своју колекцију графика, цртежа и комбинованих техника аутора 20. века поклонили историчарка уметности Вера Јовановић Дунђин и књижевник Јован Дунђин. Поклон-збирка коју су даровали 2011. године укупно броји 284 уметничка рада: две штампане мапе графика, 5 самосталних цртежа сликара Стевана Максимовића и јединствену мапу скица Милана Керца. Због особености те збирке она још није представљена јавности али се њено излагање планира у наредним годинама.

Поред комплекснијег каталога, саме изложбе поклон-збирки добиле су озбиљнији и садржајнији модел реализације. Током трајања изложбе „Поклон-збирка Милене Јефтић Ничеве Костић” одржана је радионица за децу предшколског и нижег школског узраста „Пронађите тигра”. Био је то први едукативни програм за децу прилагођен актуелној изложби поклон-збирке. Након тога, у духу својих редовних пратећих активности током трајања изложби, приређивани

су различити програми: тумачења аутора, разговори са уметницима и едукативне радионице. Тиме су изложбе поклон-збирки добиле исти третман као и све друге изложбе у ГМС.

Слика 5 Отварање изложбе

Поклон-збирка Милене Јефтић Ничева Костић

Посвећеним бављењем примљеним легатима Галерија Матице српске је стекла поверење како савремених уметника, тако и наследника уметника и колекционара. О томе говоре бројни дарови који пристижу и збирке које су формиране током последњих деценија. Путем поклон-збирки Галерија је почетком 20. века значајно увећала свој фонд савременог сликарства. Своја дела поклонили су нови дародавци: Милена Јефтић Ничева Костић, Марица Радојчић и Ружица Беба Павловић, а своје, већ раније дароване поклон-збирке допунили су Сава и Мирослава Сандић, Петар Ђурчић, Вера Зарић и Емина Чамо Лорбек.

Известан преокрет у квалитету поклон-збирки уочљив је у неколико последњих великих дарова. Везаност појединих уметника за рад Музеума присутна је од самих почетака његовог деловања. Матица је још од 19. века имала своје привилеговане сликаре. На почетку то су били уметници ангажовани на стварању Пантеона, колекције портрета часника Матице српске, а крајем века су то сликари стипендисти који су се захваљујући задужбинама школовали на европским уметничким академијама. Затим, у 20. веку у њеном раду активно су учествовали познати ствараоци као што су Урош Предић, Ђорђе Јовановић или Милан Коњовић. Током последњих година као уметници блиски Галерији истакли су се Вера Зарић и Петар Ђурчић. Присутни на свим Галеријским дешавањима и активни у попуњавању колекције портрета управника Галерије Матице српске, постали су део свакодневног живота установе. Свако од њих поклонио је изузетан број својих радова. Вера Зарић поклонила је 121 дело – слике и цртеже, а Петар Ђурчић 174 дела, слике, цртеже и пастеле. Захваљујући његовом вишедеценијском

пријатељству с некадашњим управником Миланом Соларовим и кустосом Галерије Ратомиром Кулићем, објављен је пратећи каталог особене садржине са три текста ових аутора, настао у њиховом јединственом стручном дијалогу. Текст о Вери Зарић написала је кустоскиња Јелена Огњановић након посвећеног изучавања њеног рада и дугих разговора са уметницом. Галерија се својим дародавцима одужила великим изложбама и опсежним каталозима који су још више учврстили пријатељство са установом и допринели међусобном уважавању.

Слика 6 Отварање изложбе Поклон-збирка Петра Ђурчића и
Отварање изложбе Поклон-збирка Вере Зарић

Важност коју Галерија посвећује поклон-збиркама видљива је и у опредељењу да се, поводом обележавања јубилеја 170. година од оснивања, као једна од изложби приреди и изложба „Поклон-збирка Иванке Ацин”. Иако је током претходних деценија сама уметница већ поклонила одређени број дела, између осталих и гипсано попрсје бивше управнице Лепосаве Шелмић, њени наследници Вишња и Мирко Петровић поклонили су комплексни и разноврсни вајарски опус своје мајке. Иако пристигла у Галерију неколико година раније, ова поклон-збирка је одабрана као једна од три изложбе за обележавање јубилеја, јер смо желели да укажемо на ту особеност деловања Галерије: попуњавање збирке путем поклона и одавање почasti дародавцима један је од темеља ГМС и опредељење које нас разликује од сродних галеријских установа.

Слика 7 Изложба Поклон-збирка Иванке Ацин

Убрзо после тога, 2018. године, Галерија је добила још један изузетан поклон. Поклон-збирку Николе и Радмиле Граовац даровала је њихова кћерка Смиља Граовац Цветко. Повод за дар било је изливање и постављање једне од скулптура Радмиле Граовац из фонда ГМС испред зграде Галерије у оквиру уређења након адаптације и прославе 170. годишњице оснивања Галерије. Сазнање да је Галерија изабрала баш њену скулптуру за свој заштитни знак, подстакла је наследницу да Галерији поклони читаву збирку радова својих родитеља. Поверење Галерији указала је и давањем могућности да стручњаци Галерије сами изаберу дела из богате уметничке заоставштине њених родитеља. Та збирка састоји се из 21 слике Николе Граовца и 22 скулптуре Радмиле Граовац Рис. Реализација изложбе је у току и ускоро ће бити представљена јавности.

Слика 8 Скулптура Радмиле Граовац,
Женски акт испред Галерије Матице српске

Сасвим недавно, током марта 2020. године, у Галерију је стигла још једна поклон-збирка ствараоца изузетне величине, коју су поклониле његове наследнице. Викторија Брашован и њена кћерка Олга Ковачев поклониле су 13 дела ликовне уметности и 30 дела примењене уметности (сатови, фотеле, огледала, лустери, комодe и сл.) који су припадали Драгиши Брашовану. Ова збирка пружа прилику да упознамо не само његов стваралачки, архитектонски свет, већ и његово интимно окружење куће у којој је живео а која га представља као љубитеља уметности, пријатеља уметника и колекционара старина. Овим даром Галерија је значајно обогатила недавно формирану и публиковану збирку примењене уметности, али и стекла јединствену могућност да сачува сећање на архитекту који је својим ремек-делом, зградом Бановине у Новом Саду, дао јединствен печат српске модернистичке архитектуре. Рад на обради и конзервацији ове збирке тек почиње и јавности ће бити представљен у наредним годинама као прича о Драгиши Брашовану као архитекти и колекционару.

Слика 9 предмета из Поклон-збирке Драгише Брашована у Сали Саве Текелије

Традиција поклањања колекционарских збирки настављена је у 21. веку једном изузетном колекцијом. Низу великих колекционара и дародаваца Сава Текелија – Милош Бокшан – Вања Краут – Вера и Јован Дунђин, придружио се ликовни критичар Сава Степанов. Као некадашњи запосленик Галерије и дугогодишњи пратилац њених активности пожелео је да своју колекцију савремене уметности, сакупљене током пола века деловања, поклони управо Галерији Матице српске. У сарадњи са Данилом Вуксановићем сачинио је одабир дела, распоред поставке и интервју за каталог. Галерија Матице српске тим даром који броји 75 уметничких предмета – слика, скулптура, графика, цртежа и радова у новим медијима – употпунила је своју збирку делима друге половине 20. века која су јој недостајала и тако ју је значајно обогатила. Ова изложба изазвала је велику пажњу јавности али и савремених стваралаца чија дела је током своје каријере прикупио Сава Степанов, а која су чином даривања постала јавно добро и део колекције ГМС. Овом изложбом Галерија је привукла нову публику и показала се као отворено место и за савремене уметнике.

Слика 10 Поклон-збирка Саве Степанова и отварање изложбе *Поклон-збирка као јединствен модел попуњавања уметничког фонда*

Велику пажњу посветили смо одабиру дела која улазе у поклон-збирке. Нисмо желели да та серија пружи могућност уметницима да своје атеље преселе у депо музеја, већ смо

у договору с њима радили на одабиру радова који што целовитије и разноврсније представљају њихове опусе и координирају с колекцијом Галерије Матице српске. Тај заједнички рад стручњака Галерије с једне, и уметника или дародаваца, с друге стране, допринео је пре свега формирању квалитетних поклон-збирки а истовремено и квалитету изложби и каталога. Стручњаци Галерије показали су велико знање и спретност тиме што су ту праксу неговали, унапређивали, развијали и коначно успели да серију изложби поклон-збирки успоставе као посебан и јединствен бренд. Посвећеним одабиром дародаваца, поштовањем њиховог племенитог геста, указивањем части поклонодавцима, успели смо да створимо модел који је позитиван пример у нашој земљи. Тај посао није био ни брз ни лак, а захтевао је велико промишљање на различите теме: Шта примити на поклон? Од кога примити поклон? Кад и како представити поклон? И, коначно, како на основу сваке поклон-збирке проширити круг сарадника и пријатеља установе?

О задовољству дародаваца и њихових породица говори и податак да многи уметници и данас допуњавају своје збирке новим појединачним или већим бројем радова. Наследници Иванке Ацин употпунили су њен поклон са 102 рада. Милена Јефтић Ничева Костић, након формирања своје поклон-збирке 2006. године од 30 дела, поклонила је 2019. године још 37 радова (11 слика и 27 цртежа).

Сви ови наведени примери указују да је традиција даровања, присутна у Матици српској од самих почетака оснивања Музеума, преко његовог отварања за јавност 1933. године и успостављања Галерије Матице српске 1947. године па до данашњих дана, пролазила кроз различите фазе и моделе који су свој коначни облик добили у серији изложби и едицији каталога Поклон-збирки. Од обичних једнолистних флајера, каталози поклон-збирки развили су се током времена у форму озбиљних монографских каталога који носе све особености научних студија, док су изложбе постале праве ретроспективе. Такво унапређење едиције довело је до обостраног задовољства – и оних који дарују и нас који уметничка дела примамо и представљамо јавности. Истовремено, реализацијом изложби поклон-збирки публика и јавност добили су прилику да упознају личности и стваралаштво савремених сликара или опредељења колекционара. Традиција даровања тако је добила нову форму, усклађену с временом у коме живимо и чини нам се да је успех управо у таквом концепту.

Идеја саборности на којој је заснована Матица српска, уз високо усађену свест о важности даривања нацији као

родољубивог чина који остаје забележен, поштован и подстицајан за генерације које долазе, уткана је у модел поклон-збирки као јединствен вид легата који се негује у Галерији Матице српске. Поверење у установу која прима дар и вера да ће се он сачувати за бућност доприноси трајању модела и чини га стално актуелним.

Наш афирмативан однос према поклон-збиркама темељи се на уверењу да је у сваком друштву неопходно сачувати и подстицати традицију родољубиве филантропије, односно даровања уметничких дела и предмета националним установама културе. Чин даровања треба промовисати кроз делатност музеја као нешто позитивно, потребно и хвале вредно, што подстиче и друге да буду дародавци и добротинитељи у складу са својим могућностима. На тај начин ми, бавећи се основном музејском делатношћу – увећањем и представљањем уметничког фонда – заправо, пропaгирајући трајне вредности остварујемо позитиван утицај на друштво у коме делујемо.

Слика 11 Флајера Клуба пријатеља и Табле пријатеља

Поносни на до сада реализоване поклон-збирке и примљене дарове, настављамо да својим позитивним односом према дародавцима претходних времена отворимо пут неким будућим дародавцима, родољубима и филантропима. Верујући да добри примери из прошлости подстичу стварање још бољих у будућности, као и да добре и успешне праксе покрећу наше друштво на боље, остајемо доследни традицији примања и приређивања изложби поклон-збирки.

Модел поклон-збирки који у Галерији Матице српске делује већ три деценије резултат је промишљеног концепта који по свом духу одговара овој установи. Истовремено, тај концепт је с годинама унапређиван и усложњаван у духу времена, стратешких опредељења установе и финансијским могућностима, а извесно је да ће се у годинама које су пред нама и даље мењати. Током последњих деценија наш мото је био: *Поштујући традицију стварамо традицију*, са идејом да све што радимо заснивамо на најбољим искуствима и особеностима наших претходника. Наслеђујемо идеје, прилагођавамо их времену и могућностима и стварамо неке нове

традиције за будућност. Успех овог модела бриге о легатима кроз форму поклон-збирке специфичан је за Галерију Матице српске и неизвесно је да ли би он могао да се примени у некој другој установи. Извесно је да он код нас успева, да истовремено доприноси попуњавању уметничког фонда, познавању савремене уметности кроз дела аутора који дарују своја дела, али и да подстиче позитиван однос уметника и наследника према самој Галерији. Показујући да су нама дародавци важни – без обзира да ли су уметници, њихове породице и наследници или колекционари – кроз реализацију изложби и каталога ми сведочимо да су музејске установе и ствараоци тесно повезани и да чине јединствен систем. Исто тако, захвалношћу коју јавно указујемо дародавцима подстичемо неке нове дародавце и развијамо свест о важности родољубља и филантропије за српску културу, али и друштво у целини доказујући да су темељ његовог успеха успешна установа и систем. И стога модел поклон-збирки далеко превазилази задатак попуњавања колекције Галерије Матице српске. Он је пример друштвено одговорног деловања и појединаца који дарују, и нас као установе која дарове прима, штити, проучава, представља а тако и популарише уметност, филантропију и кроз све то развија свест о утицају појединца на развој културе и шире друштвене заједнице.

ЛИТЕРАТУРА:

- Брмбота, М. (2011) *Поклон-збирка Ружице Бебе Павловић*, Нови Сад: Галерија Матице српске.
- Вуксановић, Д. (2019) *Поклон-збирка Саве Степанова*, Нови Сад: Галерија Матице српске.
- Жарков, М. (2017) *Поклон-збирка Иванке Аџин*, Нови Сад: Галерија Матице српске.
- Кулић, Р. и Соларов, М. (2013) *Поклон-збирка Петра Ђурчића*, Нови Сад: Галерија Матице српске.
- Милошевић, Е. (2006) *Поклон-збирка Милоша Бокшана*, Нови Сад: Галерија Матице српске.
- Миљковић, Љ. (2005) *Поклон-збирка Вање Краут*, Нови Сад: Галерија Матице српске.
- Мишић, С. (2007) *Поклон-збирка Саве Текелије*, Нови Сад: Галерија Матице српске.
- Палковљевић Бугарски, Т. (2016) *Галерија Матице српске – слика културног идентитета посредством презентације уметничких дела* (докторска дисертација).
- Палковљевић Бугарски, Т. (2017) *Музеји данас – Галерија Матице српске – жив музеј у: Култура: основа државног и националног идентитета*, Зборник радова са научног скупа, Београд: САНУ.
- Огњановић, Ј. (2015) *Поклон-збирка Вере Зарић*, Нови Сад: Галерија Матице српске.
- Стефанов, А. и Огњановић, Ј. (2012) *Аквизиције Галерије Матице српске 2001-2011*, Нови Сад: Галерија Матице српске.
- Суботић, И. (2006) *Поклон-збирка Милене Јефтић Ничеве Костић*, Нови Сад: Галерија Матице српске.
- Суботић, И. (2009) *Поклон-збирка Марице Радојчић*, Нови Сад: Галерија Матице српске.
- Шелмић, Л. (2001) *Галерија Матице српске*, Нови Сад: Галерија Матице српске.

Tijana Palkovljević Bugarski
Gallery of Matica Srpska, Novi Sad

GIFT COLLECTIONS OF THE GALLERY OF MATICA
SRPSKA AS ONE POSSIBLE LEGACY MODEL

Abstract

Aware of its singularity and based on the idea of giving and charity, Matica Srpska has always nurtured the tradition of honouring and thanking all those who have contributed to its operations from its very beginnings in the 19th century. From the founding of the Museum, through its opening to the public in 1933, to its independence and situating of the Gallery of Matica Srpska in a separate building in 1958, special gratitude was expressed to the artists, their heirs and to the collectors who contributed to the art fund. At the beginning of the 90s, under very specific social and political circumstances, a series of exhibitions entitled Gift Collection was initiated at the Gallery of Matica Srpska. The goal of these exhibitions was to fill the art fund and also to promote the act of donating to museum institutions, as a contribution to the development of national culture. At first, such practice of organizing exhibitions of gift collections included exhibits of new works and publications of single-page catalogues with a short introductory texts and lists of art works which were gifted by donors. In the 21st century, representations of gift collections were improved with better quality and content of catalogues which contained expert reviews and reproductions of all donated works. Moreover, accompanying programmes such as talks with artists, guided tours and educational workshops for children were organized during exhibitions. The gift collection series have changed, developed and improved during their three decades of existence. Today, this is an exemplary model of filling the collection of the Gallery of Matica Srpska, with a unique attitude towards donors. Over time, it has become a brand that similarly appeals to artists, their heirs and also collectors to give presents and join the Friends Club of the Gallery of Matica Srpska. Thus, this gesture of donation provides them and also their works or their collections, with a permanent place in the history of Matica Srpska and Serbian culture. The gift collections of the Gallery of Matica Srpska, as a specific model of receiving, safeguarding and presenting artistic legacies, are unique examples in Serbian museums. This model points out how necessary it is to establish a system of handing over/donating artwork, but, at the same time, it also shows the need for that system to be constantly upgraded and improved to mutual satisfaction of the donors and the institutions that receive the gift of art.

Key words: *Gallery of Matica Srpska, Gift Collection, benefactor, collection, legacies*